

Nr 162.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående anslag till statens institut för folkhälsan för budgetåret 1948/49; given Stockholms slott den 5 mars 1948.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över inrikesärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla de förslag, om vilkas avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

Under Hans Maj:ts

Min allernådigste Konungs och Herres frånvaro,

enligt Dess nådiga beslut:

GUSTAF ADOLF.

Eije Mossberg.

Utdrag av protokollet över inrikesärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholm slott den 5 mars 1948.

Närvarande:

Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden WIGFORSS, MÖLLER, SKÖLD, QUENSEL, GJÖRES, DANIELSON, VOUGT, ZETTERBERG, NILSSON, STRÄNG, MOSSBERG, WEIJNE, KOCK.

Efter gemensam beredning med cheferna för social- och finansdepartementen anför chefen för inrikesdepartementet, statsrådet Mossberg.

Jag framlägger i det följande förslag rörande *anslag till avlöningar och omkostnader vid statens institut för folkhälsan för budgetåret 1948/49*. Anslagen upptogs i statsverkspropositionen med allenast preliminärt beräknade belopp. Anledningen härtill var, att i 1938 års arbetarskyddskommittés betänkande med förslag till organisation av tillsynen å arbetarskyddslagstiftningen m. m. (SOU 1946: 88) förordats bl. a., att institutets yrkeshy-

gieniska avdelning skulle överflyttas till det av kommittén föreslagna centralorganet för arbetarskyddsärenden och att kommitténs förslag då ännu voro föremål för övervägande inom socialdepartementet. På föredragning av chefen för socialdepartementet har denna dag beslutats proposition angående inrättande av en arbetarskyddsstyrelse och förstärkning av yrkesinspektionen m. m. Propositionen utgår från att institutets yrkeshygieniska avdelning skall bibehållas inom institutet. Hinder föreligger därför icke längre att till slutgiltig prövning upptaga frågan om medelsbehovet för institutet under nästa budgetår.

I. Sammanfattning av förslagen.

Jag föreslår i det följande, att vid statens institut för folkhälsan inrättas en ny tjänst såsom förste kemist i lönegrad Ce 25.

Vidare förordar jag, att på extra ordinarie stat överföras vissa befattningshavare, nämligen:

Befattningshavare	Nuvarande löneställning (arvode eller lönegrad)	Föreslagen löneställning
1 biträdande föreståndare vid statens distriktssköterskeskola	6 900 kronor	Ce 15
1 läkarassistent vid yrkeshygieniska avdelningen	Cg 22	Ce 27
1 sjuksköterska vid samma avdelning	6 816 kronor	Ce 13
1 assistent vid födoämneshygieniska avdelningen (vattenlaboratoriet)	Cg 22	Ce 24
1 assistent vid födoämneshygieniska avdelningen (vattenlaboratoriet)	Cg 18	Ce 20
1 assistent vid födoämneshygieniska avdelningen (vattenlaboratoriet)	Ce 20	Ce 24
1 assistent vid födoämneshygieniska avdelningen (biologiska laboratoriet)	Ce 20	Ce 24

I övrigt tillstyrker jag, att timarvodena till speciallärarna uppräknas, att ersättning för hospitering av distriktssköterskeskolans elever må utgå vid hospitering å barnavårdscentral samt vid hospitering av eleverna i repetitions- och kompletteringskursen, att arvodet till en hudläkare vid yrkeshygieniska avdelningen höjes, samt att medel beräknas för 2 assistenter i lönegrad Cg 22 vid yrkeshygieniska avdelningen, vilka tidigare anställts enligt särskilt medgivande av Kungl. Maj:t.

Anslaget till institutets avlöningar, vilket för innevarande budgetår upptogs med 1 230 000 kronor, föreslås uppräknat till 1 390 000 kronor.

Omkostnadsanslaget anses icke böra ökas men avrundas från 549 800 kronor till 550 000 kronor.

II. Statens institut för folkhälsan: Avlöningar.

Budgetår	Anslag	Nettoutgifter
1946/47	640 000	827 002
1947/48	1 230 000	—
1948/49 (förslag)	1 390 000	—

Kungl. Maj:t har den 30 juni 1947 fastställt följande personalförteckning för statens institut för folkhälsan:

Personalförteckning.

Befattning	<i>Tjänstemän å ordinarie stat.</i>	Lönegrad
3 professorer		Ca 33
1 laborator och överlärare		Ca 31
3 laboratorer		Ca 29
1 förste avdelningsingenjör		Ca 27
1 kamrerare		Ca 25
1 föreståndare för statens distriktssköterskeskola		Ca 23
1 förste laboratoriebiträde		Ca 15
1 kanslibitråde		Ca 11
1 vaktmästare		Ca 11
1 vaktmästare		Ca 9
5 kontorshbiträden		Ca 8

Extra ordinarie tjänstemän i högre lönegrad än Ce 24.

2 laboratorer	Ce 29
4 assistenter	Ce 27
3 förste avdelningsingenjörer	Ce 27
2 assistenter	Ce 26
1 förste kemist	Ce 25

Kungl. Maj:t har vidare samma dag fastställt följande avlöningsstat för institutet, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1947/48:

Avlöningsstat.

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	kronor	180 000
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	»	18 100
3. Avlöningar till speciallärare, experter och tillfälliga biträden, <i>förslagsvis</i>	»	185 800
4. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal	»	787 500
5. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	»	58 600

Summa förslagsanslag kronor 1 230 000

I samband härmed har Kungl. Maj:t förklarat, att anslagsposten till arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, skall disponeras på följande sätt:

Arvode till institutets föreståndare, <i>högst</i>	kronor	2 004
Arvode till en avdelningsföreståndare, <i>högst</i>	»	2 004
Arvode till en administrativ-juridisk rådgivare, <i>högst</i>	»	1 308
Arvode till en laborator, <i>högst</i>	»	12 600
Ersättningar till vikarier för institutets föreståndare, <i>förslagsvis</i>	»	184
Summa kronor		18 100

Kungl. Maj:t har tillika föreskrivit, att anslagsposten till avlöningar till speciallärare, experter och tillfälliga biträden må användas för följande ändamål:

Arvoden till speciallärare, <i>högst</i>	kronor	40 000
Ersättning för hospitering av distriktssköterskeskolans elever, <i>förslagsvis</i>	»	10 800
Ersättning till experter och tillfälliga biträden, <i>förslagsvis</i>	»	135 000

Genom beslut den 30 juni 1947 har Kungl. Maj:t vidare meddelat bestämmelser angående lönegradsplaceringen av vetenskapligt utbildade assistenter vid bl. a. institutet. Bestämmelserna innebära, att assistent, som är legitimerad läkare och under sammanlagt minst ett år tjänstgjort vid institutet, må placeras i högst lönegrad Ce 27. Har assistenten icke tjänstgjort under sammanlagt minst ett år vid institutet, må han placeras i högst lönegrad Cf 25. Assistent, som icke är legitimerad läkare men avlagt licentiatexamen eller förvärvat däremot svarande kompetens i ämne, som faller inom institutets verksamhetsområde, och under sammanlagt minst ett år tjänstgjort vid institutet, må placeras i högst lönegrad Ce 26. Har assistenten icke tjänstgjort vid institutet under sammanlagt minst ett år, må han placeras i högst lönegrad Cf 24. Annan assistent än nu sagts, vilken under sammanlagt minst ett år tjänstgjort vid institutet, må placeras i högst lönegrad Ce 24. Har assistenten icke tjänstgjort vid institutet under sammanlagt minst ett år, må han placeras i högst lönegrad Cf 22.

Institutets anslagsframställning.

Styrelsen för statens institut för folkhälsan har i skrivelse den 30 augusti 1947 gjort framställning om anslag för institutet för budgetåret 1948/49. Sedermera har styrelsen överlämnat protokoll, fört vid förhandling den 26 augusti 1947 mellan institutet, å ena, samt civila statsförvaltningens tjänstemannaförbund och statsverkens ingenjörsförbund, å andra sidan, rörande anslagsäskandena för nästa budgetår.

I anslagsframställningen har styrelsen lämnat vissa uppgifter angående institutets utveckling. Härav framgår, att medelsförbrukningen

under avlönings- och omkostnadsanslagen budgetåren 1942/43—1946/47 utgjort resp. 608 000, 622 000, 808 000, 1 026 000 och 1 343 000 kronor. Inkomsterna under dessa budgetår ha uppgått till resp. 133 000, 160 000, 199 000, 224 000 och 260 000 kronor.

Härefter upptages medelsbehovet vid envar av institutets avdelningar till granskning.

Kursverksamheten vid allmänhygieniska avdelningen föreslås omfatta en tjänsteläkarkurs, fyra ordinarie kurser och en kompletteringskurs för distriktssköterskor samt en ordinarie och en kompletteringskurs för hälsovårdstillsyningsmän. Kostnaderna härför, utgörande speciallärararvoden, uppskattar styrelsen till följande belopp: för tjänsteläkarkursen 5 000 kronor, för de ordinarie kurserna för distriktssköterskor 19 000 kronor, för kompletteringskursen för distriktssköterskor 3 000 kronor samt för kurserna för hälsovårdstillsyningsmän 7 000 kronor, eller alltså tillhoppa 34 000 kronor. För innevarande budgetår ha för dessa ändamål beräknats resp. 4 000 (ämbetsläkarkurs), 17 000, 2 800 och 5 000 kronor, eller sammanlagt 28 800 kronor, varjämte under speciallärarposten upptagits 4 300 kronor till kurser för industri- och förtroendeläkare samt första distriktssköterskor och 6 900 kronor för arvode till en biträdande föreståndare vid distriktssköterskeskolan.

Vid kostnadsuppskattningen har styrelsen å ena sidan förutsatt, att ersättning till lärarna skulle utgå efter förmånligare grunder än f. n. och att kursverksamheten i visst hänseende skulle utvidgas. Å andra sidan har styrelsen räknat med att speciallärarposten skulle minskas på grund av förslag om dels inrättande av en assistentbefattning för undervisningen, dels ock överförande på extra ordinarie stat av den vid distriktssköterskeskolan anställda biträdande föreståndaren.

Beträffande ersättningsgrunderna framhåller styrelsen, att arvodet per undervisningstimme f. n. utgör: för läkare och andra akademiska lärare 25 kronor, för övriga lärare 15—25 kronor samt för ledare av praktiska övningar och demonstrationer 15 kronor. Denna taxesättning vore, anför styrelsen, avsevärt lägre än den i allmänhet tillämpade. Stora svårigheter hade därför i flera fall uppstått att anskaffa kvalificerade lärarkrafter. Åtskilliga föreläsare hade även framfört krav på höjd ersättning. För att undervisningen icke skulle bli lidande vore en allmän höjning av arvoden nödvändig. Styrelsen föresloge, att timbeloppen höjdes till resp. 30, 25 och 20 kronor. Vidare hemställde styrelsen, att föreläsararvodet vid distriktssköterskeskolans dubbelkurser finge utgå med 50 procents förhöjning av arvodet vid enkelkurs i stället för, såsom nu vore fallet, 30 procent. Slutligen ansåge styrelsen, att arvodet för tentamen i ämne, som inginge i undervisningen för hälsovårdstillsyningsmän, borde bestämmas till betydligt större belopp än det nuvarande, vilket utgjorde 100 kronor. Såsom jämförelse ville styrelsen nämna, att socialinstitutets lärare åtnjöte ersättning med 10 kronor per elev och tentamen.

I fråga om undervisningsverksamhetens omfattning föreslår styrelsen, att

utbildningen av hälsovårdstillsyningsmän förbättras. Härom uttalar styrelsen.

Under budgetåret 1946/47 har hållits en kurs för hälsovårdstillsyningsmän, vid vilken 35 inspektörer utbildats. Undervisningen har omfattat 6 månaders praktikanttjänstgöring vid någon av institutet anvisad hälsovårdsnämnd samt teoretisk utbildning vid institutet under 3 månader. Den praktiska delen av utbildningen sker utan kostnad för statsverket. De erfarenheter, som vunnits av nämnda kurs, ha givit vid handen, dels att den teoretiska undervisningen varit för koncentrerad, dels att sådan undervisning bör meddelas i ytterligare ett par ämnen. Vidare böra föreläsningarna kompletteras med diskussioner och seminarieövningar.

Under de hittills anordnade kurserna ha både erfarna tjänstemän med lång praktisk utbildning och nybörjare varit elever. Detta har visat sig mindre lyckligt. Det är därför nödvändigt att ordna kompletteringskurser för äldre tjänstemän. Flertalet i tjänst varande hälsovårdstillsyningsmän ha icke någon teoretisk utbildning, medan några genomgått de vid institutet tidigare ordnade sexveckorskurserna. För båda dessa kategorier erfordras kompletteringskurser om cirka 2 månaders längd.

Vid bifall till nu angivna förslag skulle för arvoden åt speciallärare erfordras: för tjänsteläkarkursen 5 000, för distriktssköterskeskolans ordinarie kurser 26 000, för distriktssköterskeskolans kompletteringskurs 4 000 och för kurserna för hälsovårdstillsyningsmän 10 000 kronor, eller sammanlagt 45 000 kronor.

Förut nämnda förslag om inrättande av en assistentbefattning för undervisningen och om överförande på extra ordinarie stat av arvodesbefattningen såsom biträdande föreståndare vid distriktssköterskeskolan medföra, att å speciallärarposten inbesparas (5 000 + 6 900) 11 900 kronor. Efter avräkning härav skulle för kurserna behöva anvisas 33 100 kronor, vilket belopp styrelsen avjämnat uppåt till 34 000 kronor. Styrelsen återkommer i annat sammanhang till motiveringen för personaländringarna.

För innevarande budgetår har till kurser för industri- och förtroende-läkare samt första distriktssköterskor avsetts ett belopp av 4 300 kronor. Medel för dessa ändamål beräknas icke för budgetåret 1948/49.

Undervisningsverksamheten medför vidare utgifter för hospiteringsersättningar. För detta ändamål har i gällande stat upptagits 10 800 kronor. Styrelsen hemställer, att för nästa budgetår beräknas ett belopp av 16 300 kronor, och anför härutinnan följande.

Sedan många år har ett arvode av 10 kronor per vecka och per distrikts-sköterskeelev utgått till sjuksköterskor vid folkskolor och dispensärer, vilka under tre veckor haft dessa elever som hospitanter. Till bostadsinspektörerna har ett arvode av 30 kronor utbetalats per elev för två veckors hospitering. De sjuksköterskor däremot, som på barnavårdscentraler mottagit distriktsköterskeelever som hospitanter, ha icke erhållit något arvode. Tiden för hospiteringen på barnavårdscentral är fyra veckor — alltså en vecka mer än vid folkskola och på dispensär. Den handledning, som meddelas av barnavårdscentralernas sjuksköterskor, har visat sig vara god. Genom hospiteringen har dock dessa sköterskor pålagts ett betydande arbete. Eleven får under hospiteringstiden närvara vid sjuksköterskans dagliga mottagningar och vid läkarmottagningarna, vilka utgöra 5—10 per vecka. Hon får dessutom

medfölja på hembesök, som i genomsnitt äro 100—150 per månad. Antalet hembesök vid hospiteringen vid folkskolor uppgår till högst omkring 50 och vid dispensär till 100. Eleven får också närvara vid de barnavårds-kurser, som anordnas. Över eleverbetet avgiva sjuksköterskorna betyg, vilka insändas till skolan. Styrelsen föreslår, att ett arvode av 10 kronor per vecka och hospitant måtte utgå till sjuksköterskor vid barnavårdscentraler. Då 120 elever per år hospitera på barnavårdscentralerna, erfordras ett anslag av 4 800 kronor för ändamålet.

Det är ävenledes nödvändigt, att ett belopp ställes till förfogande för kompletteringskursernas hospitering. Efter 10 kronor per vecka för 35 elever och 2 veckor uppgår kostnaden härför till 700 kronor.

Sammanlagt erfordras sålunda till ersättning för hospitering av distrikt-sköterskeskolans elever ($10\ 800 + 4\ 800 + 700$) 16 300 kronor.

Beträffande den fasta personalen å allmänhygieniska avdelningen har styrelsen, såsom förut anförts, framställt önskemål om att en assistent-tjänst för undervisningen skulle inrättas och att den biträdande föreståndaren vid distriktsköterskeskolan skulle beredas extra ordinarie anställning. Assistenten skulle placeras i lönegrad Ce 23 och biträdande föreståndaren i lönegrad Ce 21. Till motivering för dessa förslag uttalar styrelsen följande.

Den hittillsvarande erfarenheten visar, att den alltmera utvidgade undervisningsverksamheten utgör en mycket tung belastning på laboratorn och överläraren. Då de flesta lärarna äro anställda som timplärare och ha sin huvudsysselsättning på annat håll, måste laboratorn och överläraren ägna ett tidsödande arbete åt upprättandet av schema med därtill hörande underhandlingar m. m. för de olika kurserna. Uttagningen av elever och ordnandet av deras praktiska tjänstgöring m. m. är också mycket tidskrävande. Denna ökade belastning har gjort, att laboratorn och överläraren icke i önskvärd utsträckning kan handlägga sådana utredningar, som borde ankomma på honom. Åtskilliga av de med undervisningen sammanhängande organisatoriska uppgifterna äro av den art, att de under laboratorns inseende mycket väl kunde utföras av en assistent med social och hygienisk utbildning i likhet med den nuvarande hälsovårdsassistenten. En förstärkning av assistentpersonalen är behöfvlig även med hänsyn till den stegrade arbetsbördan på avdelningen. Under hänvisning härtill får styrelsen föreslå inrättandet av en befattning i lönegrad Ce 23 som assistent med uppgift att biträda dels vid undervisningens ledning och utövande dels ock i mån av tid med övriga göromål å avdelningen. Då härigenom undervisningsarvodena till speciallärare kunna nedbringas med 5 000 kronor, inskränker sig merkostnaden för assistentbefattningen till skillnaden mellan avlöningen i Ce 23 och nämnda belopp.

Vid distriktsköterskeskolan är sedan budgetåret 1945/46 anställd en biträdande föreståndare med ett årsarvode av 6 900 kronor. Erfarenheten har visat, att ett permanent behov av en dylik befattningshavare föreligger, och att det är omöjligt att behålla en lämplig arbetskraft, därest icke befattningen lönegradsplaceras. Styrelsen föreslår, att tjänsten placeras i lönegrad Ce 21.

Verksamheten å yrkeshygieniska avdelningen har, enligt vad styrelsen framhåller, kraftigt ökat. Detta gällde såväl det praktiskt vetenskapliga undersökningsarbetet och forskningsverksamheten som även,

ehuru i mindre utsträckning, undervisnings- och upplysningsverksamheten. Antalet diarietförda ärenden hade under kalenderåren 1943—1946 samt under första halvåret 1947 utgjort resp. 223, 304, 406, 453 och 334. Forskningsarbetet hade under det senaste året bedrivits i betydligt större omfattning än tidigare.

Rörande den närmare beskaffenheten av göromålen anför styrelsen.

I likhet med tidigare år ha arbetsuppgifterna väsentligen bestått av utredningar angående yrkesförgiftningar eller yrkeshudskador och i samband därmed förekommande mer eller mindre rutinmässiga laboratoriearbeten samt av undersökningar rörande skyddsåtgärder mot dylika yrkesskador. En betydelsefull del av arbetet har utgjorts av medicinska och tekniska utredningar angående hälsorisker på olika arbetsplatser. Sådana utredningar ha i allt större omfattning begärts av olika industrier, antingen av industriledningen, av arbetareorganisationen eller genom säkerhetskommittéer av arbetsledning och arbetare gemensamt. Undersökningar av detta slag ha under innevarande budgetår utförts vid ett stort antal privata och statliga företag. Genom undersökningarna ha förhållandena på arbetsplatserna kunnat saneras. En mera fullständig genomgång av olika yrken och olika arbetsmetoder med hänsyn till deras hälsorisker skulle på många håll kunna leda till effektiva skyddsåtgärder.

I skrivelsen betonas samtidigt, att arbetskapaciteten f. n. icke stode i proportion till arbetsbelastningen. På sätt anfördes i anslagsframställningen för budgetåret 1947/48 hade det icke kunnat undvikas, att ärenden icke blivit handlagda inom rimlig tid, och klagomål hade beklagligtvis förekommit från uppdragsgivare. Det vore uppenbart, att dröjsmål med utredningar och undersökningar av den art, som förelades avdelningen, måste innebära, att riskmoment av olika slag inom industrier och företag icke i tid eliminerades.

Styrelsen erinrar ytterligare, att det hittills utförda arbetet endast utgjort en liten del av det arbetsprogram, som uppsattes för avdelningen vid institutets tillkomst. Av arbetsuppgifter, som icke kunnat tillräckligt eller ej alls beaktas av avdelningen, kunde särskilt nämnas beträffande arbetsplatsen i allmänhet: fuktighet, värme, kyla, artificiell och naturlig belysning samt ensidigt arbete och skakning; beträffande arbetsplatsen i speciella fall: mjöldammsjukdomar och ögonskador genom strålände energi; beträffande arbetstidsproblem: trötthetsstudier inom skilda yrken, reaktionstidsbestämningar, minderårigas och kvinnors speciella problem, raster och vila; beträffande faktorer utom arbetet: social miljö, bostad, kläder.

Beträffande de förslag, som styrelsen framlägger för budgetåret 1948/49, uttalas, att de avsåge att tillgodose endast de mest oundgängliga kraven på personalförstärkning m. m.

För de *kemiskt-tekniska uppgifterna* föreslås 2 nya befattningar, nämligen 1 förste kemist i lönegrad Ce 25 och 1 avdelningsingenjör i lönegrad Ce 24. Till stöd härför anføres.

Det ökade analysarbetet kräver en förstärkning av de kemiskt utbildade arbetskrafterna. Härvid synes det vara av största vikt, att avdelningen tillföres en kemist, speciellt inriktad på de fysikalisk-kemiska hjälpmedlen vid

modern analys och väl förtrogen med sådant arbete. Han bör därjämte ansvara för kontrollen av övriga mätinstrument, som komma till användning inom avdelningen. Dessa önskemål synas bäst kunna tillgodoses genom inrättande av en befattning som förste kemist i lönegrad Ce 25.

Lösandet av följande uppgifter te sig enligt avdelningsföreståndarens uppgift särskilt angelägna, nämligen svetsningens hälsorisker, riskerna för silikos vid tackjärnsgjuterier, hälsorisker i bergrum, hälsorisker i samband med terpentin och torkande oljor, hälsorisker vid arbete med konstharter samt granskning och provning av personlig skyddsutrustning och apparater för bestämning av farlig gas. Under förutsättning att lokaliteter kunna ställas till förfogande för dessa undersökningar, skulle ett flertal nya befattningshavare erfordras. En dylik personalförstärkning skulle icke behöva innebära en i motsvarande grad ökad kostnad för statsverket, då avdelningens utgifter för undersökningarna ofta till stor del betalas av uppdragsgivarna. Med hänsyn till det budgetära läget vill styrelsen f. n. begränsa sig till att föreslå inrättandet av allenast en ny befattning såsom avdelningsingenjör i lönegrad Ce 24.

Vidare hemställer styrelsen, att å institutets stat upptagas 2 ingenjörssister i lönegrad Cg 22, som enligt av Kungl. Maj:t den 8 augusti 1947 lämnat medgivande finge vara anställda tills vidare under budgetåret 1947/48. Assistenterna hade tidigare, sedan 1946, varit anställda mot arvode. Tillräcklig erfarenhet rörande behovet av dessa befattningshavare föreläge numera.

Bland avdelningens *medicinskt skolade personal* ingår en läkare för medicinsk yrkesvägledning, vilken är halvtidsanställd vid institutet och samtidigt halvtidsanställd i arbetsmarknadsstyrelsen såsom konsulent inom nämnda arbetsområde. Styrelsen anser, att för denne befattningshavare bör inrättas en heltidstjänst såsom biträdande läkare med placering i lönegrad Ce 27. Därvid förutsättes, att befattningshavaren skall biträda arbetsmarknadsstyrelsen utan särskild ersättning. För detta förslag anföres följande motivering.

I kommitténs för partiellt arbetsföra betänkande II (SOU 1947: 18) uttalades, att behov föreläge av systematiskt bedriven yrkeshygienisk och arbetsfysiologisk forskning som underlag för verksamheten inom arbetsmarknadsorganets sektioner för yrkesvägledning och för partiellt arbetsföra. Det samarbete, som redan då inletts mellan avdelningen och arbetsmarknads-kommissionen, ansågs i princip överensstämmande med kommitténs önskemål, men då en enda läkare icke ensam syntes kunna medhinna de krävande arbetsuppgifterna föreslogs, att till en början åtminstone ytterligare en läkare skulle anställas med samma arbetsuppdelning som den då tillfälligt anställde befattningshavaren. Administrativt sett borde dessa båda läkare enligt kommitténs mening knytas till det centrala arbetsmarknadsorganet.

Yrkeshygieniska avdelningens föreståndare har inför styrelsen starkt understrukit behovet av utökad yrkeshygienisk forskning inom detta område. Avdelningsföreståndaren har tillika föreslagit, att två läkartjänster med viss tjänstgöringsskyldighet vid det centrala arbetsmarknadsorganet inrättas vid avdelningen, den ena förslagsvis i biträdande läkarställning och den andre i läkarassistentställning. Styrelsen begränsar sig nu att framställa förslag endast därom, att nuvarande arvodesanställning på halvtid ombildas till en heltidstjänst såsom biträdande läkare med placering i lönegrad Ce 27.

Vid yrkeshygieniska avdelningen finnes sedan november 1945 en deltidstjänstgörande hudläkare, vilken uppbär ett årsarvode av 2 400 kronor. På befattningshavaren ankommer, enligt vad styrelsen anför, att besvara förfrågningar angående inträffade fall av hudskador av ett visst uppgivet arbete, ämne eller preparat eller rörande eventuella riskmoment vid visst arbete eller av visst ämne eller preparat. För besvarandet erfordrades i allmänhet klinisk eller kliniskt-experimentell undersökning, vilken senare ej sällan borde ske på själva arbetsplatsen. I samband med ärendenas behandling hade utöver den kliniska eller kliniskt-experimentella undersökningen i stor utsträckning utförts kemiska analyser på avdelningens kemiskt-tekniska laboratorium. Större delen av dessa analyser hade berört tvättmedel, lösningsmedel och smörjoljor. Styrelsen framhåller, att vid läkarens anställande en arbetstid på 3 timmar per vecka ansågs vara tillräcklig. Det hade emellertid visat sig, att denna arbetstid varit alltför kort, och befattningshavaren hade också i regel arbetat väsentligt längre tid. F. n. kunde den normala arbetstiden uppskattas till drygt 1 timme per dag. Vid mera ingående undersökningar, speciellt på arbetsplatserna, krävdes emellertid ofta betydligt längre tid. Med anledning härav finner styrelsen skäligt, att arvodet höjes till 4 500 kronor, därvid tjänstgöringstiden föreslås utökad till minst 1 timme dagligen.

Genom beslut den 8 augusti 1947 medgav Kungl. Maj:t, att vid avdelningen finge anställas en läkarassistent i lönegrad Cg 22. Då styrelsen anser behovet av denne befattningshavare stadigvarande, föreslår styrelsen, att för honom inrättas en tjänst såsom läkarassistent i lönegrad Ce 27.

Sedan cirka 1 år tillbaka har en *sjuusköterska* varit knuten till avdelningen. Då sjuusköterskan anses behövlig allt framgent, hemställer styrelsen, att tjänsten göres till ordinarie med placering i lönegrad Ca 13.

Vid födoämneshygieniska avdelningen är anställd en vetenskapligt utbildad kostassistent, som bl. a. har till uppgift att bestrida huvuddelen av den på avdelningen förekommande upplysnings- och undervisningsverksamheten samt närmast övervaka kost- och konsumtionsundersökningar ävensom utredningar rörande kosthållet vid olika inrättningar. Befattningen är placerad i lönegrad Ce 23. Enligt styrelsens mening är befattningen minst lika kvalificerad som vid institutet förekommande assistenttjänster i lönegrad Ce 26, varför styrelsen föreslår, att den erhåller samma lönegradsplacering.

På kostavdelningen sysselsättes vidare en arvodesavlönad skolkökslärarinnan. Styrelsen uttalar, att erfarenheten visat, att en dylik befattningshavare vore nödvändig för verksamheten vid såväl födoämneshygieniska som vitaminavdelningen. På grund härav hemställes, att befattningen lönegradsplaceras. Med hänsyn till skolkökslärarinnornas löneplacering i allmänhet anses den icke kunna sättas lägre än i 20 lönegraden.

Under återopande av att enligt gällande föreskrifter assistent med vetenskaplig utbildning skall åtnjuta lön i lägst lönegrad Ce 24 föreslår styrelsen, att en i lönegrad Ce 20 placerad assistent vid födoämneshygieniska avdel-

ningens biologiska laboratorium, av vilken kräves akademisk examen, uppflyttas till Ce 24.

Styrelsen gör vidare framställning om att avdelningens vattenlaboratorium ställes under ledning av en laborator, tillika avdelningsföreståndare, i lönegrad Ce 31. I motiveringen för detta förslag berör styrelsen till en början frågan om arten och omfattningen av laboratoriets uppgifter.

Undersökningsverksamheten beträffande vatten är så fördelad mellan allmänhygieniska och födoämneshygieniska avdelningarna, att på den förra ankomma utredningar beträffande vatten- och avloppsundersökningar, under det att analysverksamheten äger rum vid födoämneshygieniska avdelningens vattenlaboratorium. Vid detta laboratorium äro anställda följande befattningshavare, nämligen 1 förste avdelningsingenjör i lönegrad Ce 27, 1 assistent i lönegrad Ce 24, 2 assistenter i lönegrad Ce 20 samt enligt Kungl. Maj:ts medgivande den 8 augusti 1947 ytterligare 2 assistenter i lönegrad Cg 22 resp. Cg 18. Dessutom finnas 2 laboratoriebiträden i lönegrad Ce 11, 6 i lönegrad Ce 8 samt 8 tillfälligt anställda. Laboratoriets skrivgöromål utföras på födoämneshygieniska avdelningens kansli och erfordra genomsnittligt 2 kontorsbiträden.

Verksamheten på vattenlaboratoriet befinner sig i kraftig ökning. Detta framgår bl. a. av antalet undersökningar, vilket under budgetåren 1943/44—1946/47 uppgått till resp. 5 577, 8 405, 11 233 och 14 445.

Vissa av undersökningarna ha varit av betydande omfattning. Hit höra undersökningar för länsstyrelserna i samråd med arbetsmarknadskommissionen och väg- och vattenbyggnadsstyrelsen, de s. k. generalplanutredningarna för vatten och avlopp inom länen. De slutförda och nu pågående undersökningarna omfatta 16 län. För privat räkning ha omfattande provtagningar och undersökningar utförts rörande Motala ström inom Norrköpings stad och Bråviken samt vattensystemet inom Härnösand. I fråga om dricksvatten ha utredningar gjorts rörande föroreningar av yt- och grundvattentäkter t. ex. i Falun, Vetlanda och Borgholm, föroreningar av vattenledningsnätet bl. a. i Enköping. Utredningar ha vidare verkställts angående lämplig plats för friluftsbad i Borlänge och om förorening av dylika bad i Smedjebacken och Halmstad. Sambandet mellan tandrötefrekvens och fluoridförekomst i vatten har studerats. I frågan om avloppsvatten ha utredningar företagits angående reningsanläggningar t. ex. i Eskilstuna, Arvika, Värnamo, Bredaryd och Vaggeryd. Föroreningsgraden i olika sjöar och floder har undersökts, t. ex. i Kyrkviken, Norrviken, Kolbäckån, Bråån, Eskilstunaån. Inverkan av industriellt avloppsvatten t. ex. från Bolidengruvan och Grycksbo pappersbruk har ävenledes undersökts. Härtill komma åtskilliga vetenskapliga undersökningar t. ex. rörande risken för tuberkulossmitta från avloppsvattnet från tuberkulossjukhus, föroreningsverkan av avloppsvatten från tvättinrättningar, metodologiska undersökningar m. m.

Slutligen må erinras om alla de enkla analyser, som utförts för enskilda hushåll och som i hög grad ökats i anslutning till de förenklade analysförfaranden och nedsatta taxor, vilka för ett par år sedan infördes i anledning av riksdagens uttalade önskemål.

Rörande laboratoriets organisatoriska ställning och personalbehovet uttalar styrelsen.

Laboratoriets ökade verksamhet gör det nödvändigt, att detsamma erhåller en särskild chef. Det är icke längre möjligt att belasta vare sig den allmänhygieniska eller den födoämneshygieniska avdelningens chefer med led-

ningen av laboratoriet. Ej heller är den nuvarande uppdelningen av ärenden på de båda avdelningarna lämplig. Verksamheten på laboratoriet är dels kemisk och dels bakteriologisk. Den kemiska verksamheten har hittills närmast letts av förste avdelningsingenjören, den bakteriologiska av assistenten i lönegrad Ce 24. Vid bedömningen av mera komplicerade bakteriologiska spörsmål ha även biträtt laboratorn på födoämneshygienska avdelningens biologiska laboratorium samt den bakteriologiskt utbildade laboratorn eller professorn på allmänhygieniska avdelningen.

I enlighet med det anförda föreslår alltså styrelsen, att laboratoriets personal förstärkes med en humanbakteriologiskt utbildad hygieniker. För *en självständigt organiserad vattenavdelning* bör denne tillika vara chef. Med hänsyn till att för befattningen kräves medicinsk utbildning och då innehavaren måste ha stor erfarenhet och förtrogenhet med vattenhygieniska spörsmål torde den icke kunna placeras lägre än i lönegrad Ce 31.

Därest en dylik vattenavdelning kommer till stånd, torde de undersökningar av dricks- och hushållsvatten av likartad eller samma beskaffenhet, vilka i viss utsträckning utföras vid statens bakteriologiska laboratorium och statens veterinärmedicinska anstalt, kunna inskränkas så att dessa laboratorier icke mottaga vattenundersökningar, varom här är fråga, i annan mån än de sammanhånga med laboratoriernas speciella verksamheter. Institutets föreståndare har under hand diskuterat denna fråga med föreståndarna för resp. laboratorium och anstalt.

I övrigt föreslår styrelsen beträffande vattenlaboratoriet *dels* — av skäl, som tidigare anförts i fråga om assistenten i lönegrad Ce 20 vid biologiska laboratoriet — att en av assistenttjänsterna i lönegrad Ce 20 uppflyttas till 24 lönegraden, *dels ock* — med hänsyn till arten och omfattningen av föreliggande arbetsuppgifter samt uppställda kompetenskrav — att för de två assistenterna i lönegrad Cg 22 resp. Cg 18 inrättas befattningar i lönegrad Ce 24 resp. Ce 20.

Vad angår den gemensamma personalen föreslår styrelsen vissa ändringar rörande vaktmästarpersonalen. Denna utgöres f. n. av fem befattningshavare. Uppgifterna för dessa anser styrelsen kunna uppdelas i sådana som närmast tillkomma förste expeditionsvakt, sådana som hänföra sig till tillverkning av apparater och underhåll av instrumentutrustningen, sådana som beröra tillsynen av byggnaden och dess anläggningar för elektricitet, värme, vatten m. m. samt sådana som krävas för vården av försöksdjur.

I sina anslagsäskanden för innevarande budgetår hemställde styrelsen, att den vaktmästare, som är anställd som mekaniker (Ca 11), skulle uppflyttas till lönegrad Ca 13. Denna hemställan bifölls dock icke. Styrelsen föreslår nu, att befattningen ändras till instrumentmakartjänst i lönegrad Ca 14. Därjämte hemställes — såframt ej avsedda göromål komma att åvila befattningshavare vid karolinska institutet — att mekanikern, utöver en redan anställd assistent, erhåller ytterligare ett biträde till sitt förfogande. Biträdet skulle såsom reparatör placeras i lönegrad Ce 9. Styrelsen framhåller, att under år 1947 inköpts en betydande utrustning för verkstaden, vilken möjliggjorde att inom institutet tillverka nya apparater och reparera gamla

i en större utsträckning än tidigare. Verksamheten hade också avsevärt ökat i samband med institutets allmänna utveckling.

Slutligen finner styrelsen påkallat, att en förrådsman i lönegrad Ce 11 anställs. Till stöd för detta önskemål anför styrelsen följande.

I samband med institutets allmänna utveckling ha utgifterna för förbrukningsartiklar oavbrutet ökats och beräknas enligt gällande stat till 250 000 kronor. Anskaffningen av förbrukningsmateriel sker i stort sett genom rekvisitioner, som, då det gäller kemikalier, glasvaror och dylikt, utfärdas av de olika avdelningarna, samt då det är fråga om papper, tvätt- och rengöringsmedel etc. från kansliet. Även om den formella rekvisitionsrätten varit starkt begränsad, har den i realiteten tillkommit flertalet högre tjänstemän. En dylik decentralisering har varit nödvändig under kristiden med dess svårigheter att erhålla materiel av olika slag. Då har särskilt den personliga kontakten mellan de olika laboratorerna och likartade tjänstemän med firmorna varit av största betydelse för materielanskaffningen. Under normala förhållanden synes en sådan anordning emellertid mindre lämplig. Styrelsen har därför ansett det ändamålsenligt att i samband med uppläggning av ett huvudförråd av viktigare förbrukningsartiklar i större utsträckning övergå till central upphandling och rekvisition. Härigenom skulle man förutom det förbilligande, som kan uppnås genom centralisering av upphandlingen, även vinna den fördel, som ökad standardisering av materielen kan medföra. Därjämte erhålles en överblick över inom institutet befintliga kvantiteter av olika artiklar samt förbrukningen, vilken förhindrar onödig lagerrhållning och möjliggör ett rationellare utnyttjande av befintliga tillgångar. För att ansvara för detta förråd samt mottaga till institutet ankommande varor och fördela dem på avdelningarna i mån av rekvisitioner samt för att ombesörja den automatiska påfyllnaden av vissa förråd enligt givna anvisningar erfordras anställandet av en särskild förrådsman.

Medelsbehovet för nästa budgetår har styrelsen i anslutning till de framförda förslagen beräknat på följande sätt.

Posten till avlöningar till ordinarie tjänstemän, vilken för innevarande budgetår är upptagen med 180 000 kronor, föreslås höjd till 196 000 kronor.

Posten till arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, uppföres med oförändrat belopp, 18 100 kronor.

Medelsbehovet till avlöningar till speciallärare, experter och tillfälliga biträden har styrelsen uppskattat till 146 300 kronor mot 185 800 kronor för innevarande budgetår. Härvid har, såsom av det förut anförda framgår, för avlöningar till speciallärare avsetts ett belopp av 34 000 kronor (40 000 kronor 1947/48) och för hospiteringsersättningar 16 300 (10 800 kronor 1947/48). Delposten till experter och tillfälliga biträden har i gällande stat uppförts med 135 000 kronor. De av styrelsen för budgetåret 1948/49 framförda förslagen om överflyttning av viss personal från arvodesanställning till lönegradsplacerade tjänster medför en minskning av delposten med 57 000 kronor. Å andra sidan har styrelsen räknat med viss ökning av medelsbehovet i anledning av den fortgående utvecklingen av institutets verksamhet samt medgivna höjningar av arvodena till den tillfälligt anlitate personalen. Delposten uppföres därför med 96 000 kronor.

Posten till avlöningar till övrig icke-ordinarie personal, har uppräknats från 787 500 till 965 000 kronor.

För rörligt tillägg upptager styrelsen ett belopp av 136 000 kronor.

I enlighet härmed beräknar styrelsen anslaget i dess helhet till (196 000 + 18 100 + 146 300 + 965 000 + 136 000) 1 461 400 kronor.

Yttranden.

Över framställningen ha yttranden avgivits av statskontoret, statens lönenämnd, medicinalstyrelsen, statens veterinärmedicinska anstalt och statens arbetsmarknadskommision.

Statskontoret anför.

Statskontoret kan icke förorda, att frågan om höjning av speciallärararvodena upptages till prövning i detta sammanhang. Därest emellertid en mera allmän översyn av bisysslearvodena kommer till stånd, bör frågan komma under omprövning. Härutöver må framhållas, att det i varje fall icke torde föreligga anledning att höja såväl arvodenas grundbelopp som det procenttal, varmed eljest utgående arvoden skola höjas vid undervisning i dubbelkurser. Motiveringen för förslaget om utvidgning av kursverksamheten för hälsovårdstillsyningsmän synes i nuvarande läge icke böra föranleda anvisande av ytterligare medel för denna verksamhet.

Under erinran att ersättning vid 1947 års riksdag medgivits för barnsjuksköterskeelevernas hospitering vid barnavårdscentraler, finner sig statskontoret icke böra motsätta sig bifall till framställningen om ersättning till barnavårdscentralernas sjuksköterskor vid hospitering av distriktssköterskeskolans elever.

Förslaget om inplacering i lönegrad Ce 21 av biträdande föreståndaren vid distriktssköterskeskolan kan statskontoret icke tillstyrka. Vid jämförelse med förhållandena vid statens sjuksköterskeskola, där en instruktionsköterska i 19 lönegraden fungerar som föreståndarinnans närmaste biträde, synes i förevarande fall en skälig löneställning för den biträdande föreståndaren erhållas vid inplacering i lönegrad Cg 19.

De för de olika avdelningarna föreslagna personalförstärkningarna undandraga sig i väsentlig mån statskontorets bedömande. Ämbetsverket föreställer sig emellertid, att rådande statsfinansiella förhållanden lägga hinder i vägen för varje icke ofrånkomlig utvidgning av institutets verksamhet.

I fråga om den yrkeshygieniska avdelningens undersökningar av hälsoriskerna vid industri och andra näringsgrenar anser sig statskontoret böra understryka vad styrelsen anfört om att avdelningens utgifter för de särskilda undersökningarna ofta till stor del betalas av uppdragsgivarna. Enligt statskontorets mening torde verksamheten på detta område böra utökas endast i den mån så visar sig kunna ske utan ökad kostnad för statsverket.

Den föreslagna befattningen i lönegrad Ce 27 som läkarassistent vid den yrkeshygieniska avdelningen kan statskontoret icke tillstyrka, innan närmare erfarenhet av verksamheten vunnits.

Vidare synas betänkligheter möta att redan efter endast ett års erfarenhet omreglera befattningen som sjuksköterska på denna avdelning till ordinarie tjänst.

Ej heller kan statskontoret förorda uppflyttning i lönegrad Ce 26 av den på födoämneshygieniska avdelningen inrättade assistentbefattningen. En-

ligt statskontorets mening synes pensionsberättigande befattning böra beredas den på kostavdelningen anställda skolkökslärarinnan först sedan skolkökslärarinnornas löneställning blivit definitivt reglerad. Tillräckliga skäl för uppflyttning av de två på vattenlaboratoriet anställda assistenterna synas icke ha anförts.

Statens lönenämnd uttalar.

I anledning av förslaget att befattningen som biträdande föreståndare vid statens distriktssköterskeskola skulle placeras i Ce 21 vill lönenämnden påpeka, att vid statens sjuksköterskeskola finnas anställda — förutom föreståndare i Ca 23 — bl. a. två instruktionssköterskor i Ca 19 resp. Ce 19 och en instruktionssköterska i Ca 15. Föreståndaren vid distriktssköterskeskolan är hänförd till samma lönegrad som motsvarande befattning vid sjuksköterskeskolan (Ca 23). Arvodet till den biträdande föreståndaren vid distriktssköterskeskolan, 6 900 kronor, motsvarar närmast avlöningen i 13 löneklassen. För befattningshavaren skall vidare gälla vad som för e. o. tjänstemän i Ce 15:15 är föreskrivet beträffande semester, tjänstledighet m. m. Enligt förslaget skulle befattningen i avlöningshänseende komma i bättre ställning än de högst placerade instruktionssköterskorna vid sjuksköterskeskolan. Lönenämnden kan icke finna skäl föreligga för en dylik omvärdering av löneställningen mellan tjänsterna. Lönenämnden håller därför före, att tjänsten som biträdande föreståndare vid distriktssköterskeskolan vid ett uppförande på extra ordinarie stat icke bör placeras i högre lönegrad än den 19.

Beträffande styrelsens hemställan om anställande av en biträdande läkare i Ce 27 på den yrkeshygieniska avdelningen vill lönenämnden endast framhålla, att den anser det kunna övervägas att uppföra befattningen under tjänstebenämningen assistent, vilken benämning fastställts för läkarutbildad personal vid institutet med placering i Ce 27. Vid assistentpersonalens lönegradsplacering torde böra beaktas de i Kungl. Maj:ts beslut den 30 juni 1947 meddelade bestämmelserna rörande lönegradsplacering av vetenskapligt utbildade assistenter vid institutet.

Styrelsens förslag, att sjuksköterskan på den yrkeshygieniska avdelningen skulle placeras i Ca 13, anser sig lönenämnden kunna tillstyrka.

Kostassistenttjänsten i Ce 23 på födoämneshygienska avdelningen anser lönenämnden bör uppflyttas till Ce 24.

Därest behov av en självständigt organiserad vattenavdelning skulle befinnas föreligga, har lönenämnden icke funnit anledning till erinran mot den föreslagna lönegradsplaceringen av föreståndartjänsten.

I utlåtande över anslagsäskandena för innevarande budgetår uttalade allmänna lönenämnden — som gjort sig närmare underrättad om vaktmästarpersonalens tjänsteåligganden — att arbetsuppgifterna för den vaktmästare i Ca 11, vilken tjänstgjorde som mekaniker, icke syntes motivera uppflyttning i högre lönegrad. Tjänstebenämningen vaktmästare syntes emellertid böra utbytas mot institutionsvaktmästare. Statens lönenämnd har icke funnit anledning frångå den inställning, varåt allmänna lönenämnden givit uttryck.

Frågan om inrättande av en befattning som biträde åt nyssnämnde tjänsteman synes böra anstå intill dess kännedom vunnits, huruvida erforderlig biträdeshjälp kan erhållas från karolinska mediko-kirurgiska institutet. I vart fall torde reparatörsbenämningen icke böra komma till användning för en befattningshavare med den av styrelsen föreslagna löneställningen.

Medicinalstyrelsen anför, att den funne rättvist, att jämväl sjuksköterskorna vid barnavårdscentralerna tillförsäkrades arvode för sitt arbete

vid hospitering av distriktssköterskeskolans elever med 10 kronor per vecka och hospitant. Styrelsen ansåge vidare, att vissa med undervisningsverksamheten förbundna administrativa uppgifter, som nu toge laboratorns och överlärarens tid i anspråk till förfång för annat utredningsarbete, borde avlyftas från honom. Förslaget att anförtro dessa administrativa uppgifter åt en assistent, medförde den fördelen, att laboratorn finge möjlighet att ägna sig åt de angelägna utredningar i hälsovårdsfrågor, som påkallades icke minst av styrelsen. Beträffande yrkeshygieniska avdelningen hade man att räkna med att arbetsbördan komme att fortgående ökas redan under den närmaste framtiden trots tillkomsten av den försöksvis anordnade yrkesmedicinska centralen vid karolinska sjukhuset. De begärda förstärkningarna av den vetenskapliga personalstaben vid avdelningen finge därför anses oundgängliga. Det undersökningsarbete, som bedreves på vattenlaboratoriet, vore av grundläggande betydelse för t. ex. hälsovårdsmyndigheternas bedömande av såväl vatten- och avloppsfrågor som andra spörsmål av hygieniskt-teknisk natur. Den föreslagna ombildningen av laboratoriet till en självständig avdelning med en hygieniker med humanbakteriologisk utbildning som chef funne styrelsen, som under hand samrått med föreståndaren för statens bakteriologiska laboratorium professor G. Olin, möjliggöra en effektivisering av undersöknings- och forskningsarbetet. Genom att koncentrera undersökningen av dricks- och hushållsvatten till en särskild avdelning vid institutet skulle dessutom garanti kunna skapas för en enhetlig bedömning av hithörande frågor. Med hänsyn till de krav på kompetens och självständighet, som ställdes på föreståndaren för avdelningen, vore den föreslagna lönegradsplaceringen väl motiverad.

Statens veterinärmedicinska anstalt har framhållit, att de vattenundersökningar, som utfördes vid anstalten, i huvudsak vore sådana, som berörde lantbruket. Dessa företogos dels som kontroll av redan befintliga vattentäkter, ofta i samband med sjukdomsfall inom besättningar eller nedklassificering av mjölk, dels som kontroll på vatten i brunnar, som vore under upptagande. Vattenundersökningar av detta slag låge helt inom anstaltens verksamhetsområde och en överflyttning av dem till institutet syntes knappast kunna motiveras. Till anstalten inkomme då och då vattenprov, som insänts av hälsovårdsnämnder. Dylika prov och även övriga, där undersökningen hade en uttalad humanmedicinsk syftning, överlämnades redan enligt nu gällande praxis till institutet eller till statens bakteriologiska laboratorium. Det finnes all anledning att även i fortsättningen tillämpa denna praxis.

Statens arbetsmarknadskommission berör endast förslaget att inrätta en extra ordinarie läkarbefattning för yrkesrådgivning. Härom anför kommissionen bl. a.

Under tiden 8 januari 1945—15 september 1947 har inom kommissionen, sektionen för ungdomsförmedling och yrkesvägledning, tjänstgjort en läkare, som fr. o. m. den 1 augusti 1945 även innehaft arvodesbefattning på halvtid hos institutet. Han har hos både kommissionen och institutet hand-

lagt frågor rörande medicinsk yrkesvägledning och bl. a. haft till uppgift att undersöka, vilka krav olika arbetsformer och miljöer ställa på yrkesutövaren och hur individen bör vara utrustad för att kunna möta olika yrkesrisker och yrkessjukdomar. Kommissionen har intet att erinra mot att befattningen ombildas till en heltidstjänst vid institutet i lönegrad Ce 27, och anser lämpligt, att vederbörande ålägges att utan särskild ersättning tjänstgöra jämväl vid det centrala arbetsmarknadsorganet. Kommissionen vill dock framhålla, att en dylik anordning, så vitt nu kan bedömas, endast delvis torde kunna tillgodose yrkesvägledningsbyråns behov av medicinsk sakkunskap. Arbetsuppgifterna på byrån äro nämligen tämligen tidskrävande och i viss mån till sin art annorlunda än de rena forskningsuppgifter, vilka anförts som motiv för inrättandet av den föreslagna läkartjänsten vid institutet.

Departementschefen.

Beträffande kursverksamheten vid allmänhygieniska avdelningen har styrelsen föreslagit, att undervisningen för hälsovårdstillsyningsmän skulle utvidgas samt att ersättningarna till speciallärare skulle höjas. Jag anser mig icke f. n. kunna tillstyrka, att kursverksamheten erhåller ökad omfattning. Däremot finner jag skäligt, att medelstilledningen för ersättningar till speciallärare ökas. För att möjliggöra en höjning av timarvodena, vilka synas vara lägre än de i allmänhet gällande, föreslår jag, att för de kurser, som äro avsedda att anordnas under nästa budgetår, beräknas ett belopp av 32 700 kronor i stället för såsom i gällande stat 28 800 kronor. Beräkningen utgår ifrån att den fast anställda undervisningspersonalen icke förstärkes.

Till ersättning för hospitering av distriktssköterskeskolans elever har för budgetåret 1947/48 avsetts ett belopp av 10 800 kronor. Ersättning utgår f. n. för hospitering hos sjuksköterskor vid folkskolor och dispensärer samt hos bostadsinspektörer. Däremot erhålla de vid barnavårdscentralerna anställda sjuksköterskorna, vilka även mottaga hospitanter från distriktssköterskeskolan, icke någon gottgörelse. Ej heller ha medel beräknats för hospitering av eleverna vid skolans repetitions- och kompletteringskurser. Styrelsen har hemställt, att för hospiteringsersättningar i sistnämnda båda fall anvisas (4 800 + 700) 5 500 kronor. Jag finner denna hemställan motiverad och tillstyrker därför densamma.

Förslaget att vid allmänhygieniska avdelningen skulle inrättas en ny assistenttjänst avsedd främst för undervisningen kan jag f. n. icke biträda.

Vid distriktssköterskeskolan finnes bl. a. en befattning såsom biträdande föreståndare. Befattningshavaren uppbar ett årligt arvode av 6 900 kronor, vilket närmast motsvarar avlöning i 13 löneklassen. För befattningshavaren gäller vad som för extraordinarie tjänstemän i 15 lönegraden 15 löneklassen är föreskrivet i fråga om semester och tjänstledighet m. m. Styrelsen har framfört önskemål om att tjänsten överföres på extra ordinarie stat med placering i 21 lönegraden. Då befattningen torde vara be-

hövlig för den normala verksamheten, har jag intet att invända mot att den göres till extra ordinarie. Jag kan emellertid icke tillstyrka högre löneställning än 15 lönegraden.

Verksamheten vid yrkeshygieniska avdelningen företer en fortgående ökning. Antalet diarietförda ärenden, som år 1943 uppgick till 223, hade år 1946 stigit till 453. Chefen för socialdepartementet har denna dag framlagt förslag om inrättande av en arbetarskyddsstyrelse och förstärkning av yrkesinspektionen m. m. Förslaget, vilket skulle träda i kraft den 1 januari 1949, avser att få till stånd en intensifiering av arbetarskyddet. Därest förslaget genomföres, kan det förutses, att anspråken på yrkeshygieniska avdelningens medverkan vid undersökningar i arbetarskyddsärenden komma att ytterligare stegras. Det är icke möjligt att nu tillförlitligt uppskatta i vilken omfattning avdelningens arbetsbörda på grund härav kommer att ökas. En sådan uppskattning torde kunna ske först sedan den nya ordningen för arbetarskyddet varit i tillämpning någon tid. Skäl synas föreligga för att då göra avdelningens organisation till föremål för en allmän översyn. Vid anslagsberäkningen för budgetåret 1948/49 anser jag mig icke kunna taga hänsyn till nämnda förslag.

Styrelsen har funnit påkallat, att ingenjörspersonalen vid avdelningen fr. o. m. nästa budgetår förstärkes med 2 befattningshavare, nämligen 1 förste kemist i lönegrad Ce 25, avsedd för analytiska uppgifter, och 1 avdelningsingenjör i lönegrad Ce 24. Därjämte hemställles, att medel beräknas för 2 ingenjörer i lönegrad Cg 22, vilka anställts enligt av Kungl. Maj:t den 8 augusti 1947 lämnat medgivande. Enär stadigvarande behov av sistnämnda två tjänster synes föreligga, har jag intet att erinra mot att de bibehållas under nästa budgetår. Då det enligt vad styrelsen anfört vore av största vikt, att avdelningen tillfördes en kemist speciellt inriktad på de fysikalisk-kemiska hjälpmedlen vid modern analys och väl förtrogen med sådant arbete, finner jag mig även böra tillstyrka, att en befattning som förste kemist i lönegrad Ce 25 inrättas. Däremot anser jag tillräckliga skäl ej anförda för förslaget att vid avdelningen anställa ytterligare en avdelningsingenjör.

Bland avdelningens medicinskt skolade personal ingår en läkare för medicinsk yrkesvägledning, vilken är halvtidsanställd vid institutet och samtidigt halvtidsanställd i arbetsmarknadsstyrelsen såsom konsulent inom nämnda arbetsområde. Styrelsen anser, att för denne befattningshavare bör inrättas en heltidstjänst såsom biträdande läkare med placering i lönegrad Ce 27. Därvid förutsättes, att befattningshavaren i viss utsträckning skall biträda arbetsmarknadsstyrelsen utan särskild ersättning. Arbetsmarknadsstyrelsen har i remissyttrande över framställningen förklarat sig icke ha något att invända mot förslaget men har framhållit, att anordningen, såvitt nu kunde bedömas, icke syntes kunna tillgodose yrkesvägledningsbyråns behov av medicinsk sakkunskap. För egen del är jag icke beredd att nu tillstyrka förslaget. Spörsmålet om och i vad mån vid institutet skola bedrivas undersökningar, vilka kunna tjäna såsom grundval för yrkesvägled-

ning, och hur i sådant fall samarbetet med arbetsmarknadsstyrelsen skall ordnas, torde böra närmare utredas av institutet i samråd med arbetsmarknadsstyrelsen.

Med hänsyn till den ökade tjänstgöring, som funnits böra åvila den vid avdelningen anställde hudläkaren, anser jag, att det för honom bestämda arvodet bör, såsom styrelsen hemställt, höjas från 2 400 till 4 500 kronor.

Enligt medgivande av Kungl. Maj:t den 8 augusti 1947 har vid avdelningen anställts en läkarassistent i lönegrad Cg 22. Styrelsen har föreslagit, att befattningen, vilken anses vara för framtiden behövlig, placeras i lönegrad Ce 27. På grund av vad styrelsen anfört och med beaktande av gällande bestämmelser rörande lönegradsplaceringen av den vetenskapligt utbildade personalen vid institutet tillstyrker jag bifall till förslaget.

För sjuksköterskan vid yrkeshygieniska avdelningen, vilken nu avlönas med arvode motsvarande 13 löneklassen, torde fr. o. m. nästa budgetår böra inrättas en extra ordinarie tjänst i lönegrad Ce 13.

Styrelsens förslag angående uppflyttning av kostassistentbefattningen på födoämneshygieniska avdelningen från lönegrad Ce 23 till lönegrad Ce 26 anser jag mig icke böra biträda.

Jag anser det vidare böra anstå med att överföra den med arvode avlönade skolkökslärarinnan till extra ordinarie stat.

Verksamheten å vattenlaboratoriet befinner sig i kraftig ökning. Detta framgår bl. a. av antalet undersökningar, vilket under budgetåren 1943/44—1946/47 uppgått till resp. 5 577, 8 405, 11 233 och 14 445. Vissa av de undersökningar, som under senare år utförts, ha därjämte varit av betydande omfattning. Arbetet på laboratoriet är av dels kemisk, dels bakteriologisk art. För de bakteriologiska undersökningarna finnes vid laboratoriet endast en högre befattningshavare, nämligen en assistent i lönegrad Ce 24. Ett visst samarbete äger emellertid rum med födoämneshygieniska avdelningen i övrigt och med allmänhygieniska avdelningen. Laboratorn på födoämneshygieniska avdelningens biologiska laboratorium och laboratorn eller professorn på allmänhygieniska avdelningen biträda sålunda vid bedömningen av mera komplicerade bakteriologiska spørsmål. Enligt av styrelsen nu framfört förslag skulle vattenlaboratoriets personal fr. o. m. nästa budgetår förstärkas med en befattningshavare med humanbakteriologisk skolning, vilken tillika skulle vara föreståndare för laboratoriet. Jag vill för egen del uttala, att jag av vad styrelsen anfört blivit övertygad om att arbetsförhållandena på vattenlaboratoriet f. n. äro sådana, att svårigheter föreligga vid arbetsuppgifternas utförande. Innan en befattning såsom föreståndare för laboratoriet inrättas torde dock frågan om laboratoriets organisatoriska ställning inom institutet böra upptagas till övervägande. Av denna anledning anser jag mig nu icke böra förorda bifall till styrelsens förslag.

Vad styrelsen i övrigt hemställt beträffande födoämneshygieniska avdelningen har icke föranlett erinran från min sida. Jag tillstyrker alltså, att för 2 assistenter, vilka anställts med stöd av medgivande av Kungl. Maj:t

den 8 augusti 1947, inrättas extra ordinarie assistenttjänster, den ena i lönegrad Ce 24 och den andra i lönegrad Ce 20. Vidare förordar jag, att — i enlighet med gällande bestämmelser rörande assistentpersonalens lönegradsplacering — 2 assistenter i lönegrad Ce 20 uppflyttas till lönegrad Ce 24.

I fråga om den gemensamma personalen har styrelsen gjort framställning om att en vaktmästartjänst i lönegrad Ca 11 skulle ändras till befattning såsom instrumentmakare i lönegrad Ca 14. Förslaget har avstyrkts av statens lönenämnd. I remissyttrandet har anförts, att allmänna lönenämnden i anledning av ett tidigare framfört förslag om ändring av nämnda tjänst, gjort sig underrättad om vaktmästarpersonalens tjänsteåligganden men icke funnit arbetsuppgifterna motivera en uppflyttning av tjänsten. Jag vill framhålla, att institutets verkstad numera försetts med en mera omfattande utrustning än då förslaget om inrättande av en instrumentmakartjänst förra gången framfördes. Jag anser det därför påkallat, att arbetsuppgifterna för ifrågavarande befattningshavare ånyo undersökas. Innan så skett, finner jag mig icke kunna förorda en uppflyttning av vaktmästartjänsten.

Jag kan icke biträda styrelsens begäran att få anställa en reparatör i lönegrad Ce 9.

Styrelsen har slutligen föreslagit, att en förrådsman i lönegrad Ce 11 skulle anställas vid institutet. Befattningshavaren skulle förestå ett inom institutet upplagt huvudförråd av förbrukningsartiklar. Jag vill framhålla, att genom tillkomsten av ett sådant förråd betydande fördelar torde kunna vinnas i fråga om upphandlingen och utnyttjandet av institutets förbrukningsartiklar. I avbidan på ytterligare någon tids erfarenhet rörande omfattningen av de uppgifter, som äro förenade med skötseln av förrådet, anser jag det dock böra anstå med att för uppgifterna inrätta en ny tjänst.

Vad beträffar medelsbehovet för nästa budgetår erfordras till grundlöner åt personal, som avlönas från posten till *avlöningar till ordinarie tjänstemän*, ett belopp av cirka 183 500 kronor. För vikariatsersättningar torde böra beräknas 5 500 kronor. Posten skulle alltså böra uppföras med $(183\,500 + 5\,500)$ 189 000 kronor. Ökningen i jämförelse med det i staten för innevarande budgetår upptagna beloppet beror väsentligen på att posten vid den schablonmässiga uppskattningen för nämnda budgetår beräknats till för lågt belopp. Därjämte fordras medel för löneklassuppflyttningar. En mindre uppräknings har skett av det för vikariatsersättningar avsedda beloppet.

Posten till *arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t*, torde böra uppföras med oförändrat belopp, 18 100 kronor.

Under posten till *avlöningar till speciallärare, experter och tillfälliga biträden* beräknar jag, som förut anförts, 32 700 kronor till arvoden till speciallärare och 16 300 kronor till hospiteringsersättningar. För ersättning till

experter och tillfälliga biträden har för innevarande budgetår avsetts ett belopp av 135 000 kronor. Jag föreslår, att denna delpost för nästa budgetår uppföres med 108 000 kronor. Jag har därvid beaktat, att vissa befattningshavare, som nu avlönas från nämnda delpost, fr. o. m. nästa budgetår skulle överföras till anslagsposten till avlöningar till övrig icke-ordinarie personal. Å andra sidan föreslås arvodet till hudläkaren ökat. Härjämte bör hänsyn tagas till att utvidgningen av institutets verksamhet och genomförda arvodeshöjningar för den tillfälliga personalen föranleda ett ökat medelsbehov. Posten i sin helhet bör enligt dessa beräkningar upptagas med (32 700 + 16 300 + 108 000) 157 000 kronor.

Till *avlöningar till övrig icke-ordinarie personal* anvisades av riksdagen för innevarande budgetår 787 500 kronor. Genom beslut den 31 oktober 1947 har Kungl. Maj:t med stöd av riksdagens i skrivelse den 5 mars 1947, nr 56, givna bemyndigande medgivit, att posten finge överskridas med högst 32 500 kronor. Institutet har alltså sammanlagt (787 500 + 32 500) 820 000 kronor till förfogande för avlöande under innevarande budgetår av övrig icke-ordinarie personal. Jag har förut tillstyrkt, att en ny tjänst såsom förste kemist i lönegrad Ce 25 inrättas. Anslagsposten bör ökas med avlöningen till denne tjänsteman. Vidare böra medel beräknas för 1 biträdande föreståndare vid distriktssköterskeskolan i lönegrad Ce 15, 2 assistenter vid yrkeshygieniska avdelningen i lönegrad Cg 22, 1 läkarassistent vid yrkeshygieniska avdelningen i lönegrad Ce 27, 1 sjuksköterska vid samma avdelning i lönegrad Ce 13, 1 assistent vid födoämneshygieniska avdelningen i lönegrad Ce 24 och 1 assistent vid samma avdelning i lönegrad Ce 20. Härutöver har jag föreslagit, att 2 assistenter i lönegrad Ce 20 skulle uppflyttas till lönegrad Ce 24. Dessa förslag medföra en ökning av avlöningskostnaderna med cirka 76 000 kronor. På grund härav och med hänsyn till löneklassuppflyttningar m. m. föreslår jag, att posten uppräknas med 78 000 kronor till (820 000 + 78 000) 898 000 kronor.

Posten till *rörligt tillägg* torde böra uppföras med 127 900 kronor.

Vid bifall till vad jag sålunda förordat skulle alltså institutets avlöningsanslag för nästa budgetår böra upptagas med (189 000 + 18 100 + 157 000 + 898 000 + 127 900) 1 390 000 kronor.

III. Statens institut för folkhälsan: Omkostnader.

Budgetår	Anslag	Nettoutgifter
1946/47	309 000	511 003
1947/48	549 800	—
1948/49 (förslag)	550 000	—

Kungl. Maj:t har den 30 juni 1947 fastställt följande omkostnadsstat för statens institut för folkhälsan, att tillämpas under budgetåret 1947/48.

Omkostnadsstat.

1. Sjukvård m. m., <i>förslagsvis</i>	kronor	2 000
2. Reseersättningar, <i>förslagsvis</i>	»	40 000
3. Expenser, <i>förslagsvis</i>	»	135 000
4. Publikationstryck, <i>förslagsvis</i>	»	3 000
5. Stipendier, <i>högst</i>	»	32 800
6. Övriga utgifter:		
a. Inköp och underhåll av inventarier, <i>högst</i>	kronor	50 000
b. Inköp och underhåll av djur, <i>förslagsvis</i>	»	25 000
c. Förbrukningsartiklar, <i>förslagsvis</i> ..	»	250 000
d. Undervisningsmateriel och böcker, <i>förslagsvis</i>	»	6 000
e. Yttre renhållning och underhåll av planteringar m. m., <i>högst</i>	»	2 000
f. Diverse, <i>högst</i>	»	4 000
		» 337 000
		<hr/> Summa kronor 549 800

Av posten till expenser äro 65 000 kronor avsedda för bränsle, lyse och vatten samt 70 000 kronor för övriga expenser

I skrivelse den 30 augusti 1947 framlägger *institutets styrelse* förslag till omkostnadsstat för nästa budgetår. Styrelsen har härvid hemställt om ändring endast i fråga om de i posten till övriga utgifter ingående delposterna till inköp och underhåll av inventarier samt till förbrukningsartiklar. Den förstnämnda posten föreslås höjd med 10 000 för inköp av apparatur. För förbrukningsartiklar begäres ytterligare 40 000 kronor eller 10 000 kronor per avdelning. Såsom motivering härför hänvisar styrelsen till den fortgående ökningen av verksamheten vid institutet och till den omständigheten, att priserna på åtskilliga av de för verksamheten erforderliga artiklarna såsom kemikalier, glasvaror m. m. befinna sig i avsevärd stegring.

I enlighet med det anförda hemställer styrelsen, att anslaget uppföres med (549 800 + 10 000 + 40 000) 599 800 kronor.

Departementschefen. Jag kan icke tillstyrka någon höjning av omkostnadsanslaget för nästa budgetår. Anslaget torde dock böra avrundas till 550 000 kronor.

IV. Hemställan.

Under återopande av vad jag i det föregående anført hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels medgiva, att i personalförteckningen för statens institut för folkhälsan upptagas ytterligare en assistentbefattning i lönegrad Ce 27 och en befattning såsom förste kemist i lönegrad Ce 25;

dels godkänna följande avlöningsstat för statens institut för folkhälsan, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1948/49:

Avlöningsstat.

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	kronor	189 000
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	»	18 100
3. Avlöningar till speciallärare, experter och tillfälliga biträden, <i>förslagsvis</i> ..	»	157 000
4. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal	»	898 000
5. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	»	127 900

Summa förslagsanslag kronor 1 390 000;

dels ock under elfte huvudtiteln för budgetåret 1948/49 anvisa

a) till *Statens institut för folkhälsan*: Avlöningar ett *förslagsanslag* av kronor 1 390 000

b) till *Statens institut för folkhälsan*: Omkostnader ett *förslagsanslag* av kronor 550 000.

Till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan lämnar Hans Maj:t Konungen bifall samt förordnar, att proposition av den lydelse, bilaga till detta protokoll utvisar, skall avlåtas till riksdagen.

Ur protokollet:

K. A. Åkerberg.